

HANDELINGEN VAN DE VERGADERINGEN VAN
CORRESPONDENTIE, VAN 1614—1618 IN
HOLLAND GEHOUDEN,

MEDEGEDEELD EN TOEGELICHT DOOR

Dr. L. A. VAN LANGERAAD.

Onder vergaderingen van Correspondentie verstaat men die bijeenkomsten, welke in bovengenoemde jaren, in de toenmalige provincie Holland gehouden zijn door Contra-remonstrantsche gedeputeerden uit de verschillende classen van dit gewest, met afgevaardigden uit de doleerende kerken ¹⁾ (eerst niet, later wel door de vergaderingen der classen daartoe benoemd ²⁾), met het doel om de oude gereformeerde leer, zooals die conform den woorde Gods, is uitgedrukt in de formulieren van eenigheid (Catechismus en Confessie), te handhaven tegenover de gevoelens der Remonstranten en om de belangen der bedreigde kerken met onder-

1) In de notulen van de classis Gouda is steeds sprake van de vergaderingen „der classen van Suytholland en de doleerende kerken.”

2) Op de vergadering van Correspondentie, den 25sten en den 26sten Augustus 1615 te Amsterdam gehouden, vindt men gedeputeerden uit de classen en van de kerken afzonderlijk.

ling overleg en goede samenwerking, tegen de wederpartij te verdedigen.

De vergaderingen van Correspondentie waren drieërlei:

A: die welke bestonden uit gedeputeerden der classen van de beide quartieren van Holland en die uitsluitend te Amsterdam gehouden zijn;

B: die welke gehouden zijn in verschillende plaatsen van Z.-Holland en waar alleen afgevaardigden kwamen uit de classen van dit gewest;

C: die welke gehouden zijn in N.-Holland en waar alleen gedeputeerden verschenen uit de classen van dit quartier.

Van deze vergaderingen van Correspondentie moeten wel onderscheiden worden die bijeenkomsten, welke ook alleen te Amsterdam gehouden zijn, maar waarop gedeputeerden kwamen uit de geünieerde provinciën. Men kan dus spreken van algemeene en bijzondere vergaderingen, en noemen algemeene, die waar afgevaardigden bijeenkwamen uit de verschillende provinciën van onze republiek, terwijl de bijzondere kunnen gesplitst worden in drie soorten, welke hier boven zijn genoemd.

Nog vindt men in de notulen van den Amsterdamschen kerkeraad van den 9den Juli 1615 gewag gemaakt van een vergadering bestaande uit „gedeputeerde van de Dolerende kerken,” doch aangezien deze eenig is in haar soort en voor zooverre mij gebleken is, een dergelijke bijeenkomst niet meer gehouden werd, behoeft er niet, als op een afzonderlijke categorie, de aandacht op gevestigd te worden.

Over deze verschillende vergaderingen is, èn door oudere èn door nieuwere geschiedschrijvers een en ander meegedeeld, doch wat gezegd is, is te vaag, te onvolledig, te verward en getuigt van te weinig kennis van zaken, dan dat het zou kunnen bevredigen. De door mij gevondene acta echter, toegelicht en opgehelderd vooral uit de notulen van de classen Dordrecht en Gouda, geven, al is het dan ook niet alles, wat we zouden wenschen, toch zóóveel, dat, wat tot nu toe vrij wel in het duister verborgen was, tot klaarheid kan worden gebracht en dat over de waarde, die deze vergaderingen hebben, vooral ook voor de gods-